

A. ALJEHIN

ALJEHINOVA VARIJANTA
slavenske obrane

J. ALJAŽ

od tada je u programu LIHG; 2 nogomet: održava se od 1960 između nac. reprezentacija Italije i Švicarske, a od 1962 u vrijeme ljetne pauze, između klupskih ekipa Italije, SR Njemačke i Švicarske; 3 moderni petoboj: održava se od 1966; 4 sanjkanje: održava se od 1960 u jednosjedu i dvosjedu; 5 skokovi u vodu: održani su samo dva puta (1967 i 1968) kao troboj između Austrije, Italije i SR Njemačke; 6 skijanje: održava se od 1965 u alpskim skijaškim disciplinama.

Alpski svjetski kup, pojedinačno i ekipno PS u alpskim skijaškim disciplinama, u organizaciji FIS za muškarce i žene, uvedeno 1966/67; sastoji se od više uzastopnih natjecanja u slalomu, veleslalomu, spustu i kombinaciji. Pored ukupnog vrednovanja pojedinačnih rezultata u određenom br. natjecanja, u toku cijele natjecateljske sezone, ti isti rezultati se uzimaju u obzir i pri vrednovanju uspjeha pojedinih nac. reprezentacija.

Alser, Hans (1942–78), šved. reprezentativac u stolnom tenisu. Na PE 1962 i 1970 osvojio 1. mjesto u pojedinačnoj konkurenciji. Zajedno s Kjell Johanssonom na PS 1967 i 1969 osvojio zlatnu medalju u igri parova. Sudjelovao u ekipi Švedske koja je na PE 1964–70 osvojila prva mjesta. 1972–74 trener reprezentacije SR Njemačke, zatim Švedske. Poginuo u avionskoj nesreći.

alternativna simultanka, šah: istovremena igra dvaju majstora koji naizmjenice vuku poteze. Udaljenost među majstorima treba da bude otprilike ista, da bi igrači te simultanke imali dovoljno vremena za razmišljanje.

alternativno disanje, tehnika u kojoj prema učenju joge djelovanje prane, kao pozitivne i negativne energije, ovisi o njenom protoku kroz nozdrve koje su također polarizirane. Služi za uspostavljanje ravnoteže u apsorpiranju prane: sješte u jednu od ugodnih joga-pozna, staviti lijevu ruku na lijevo kočeno, palcem desne ruke zatvoriti desnu nozdrvu, kažiprst prisloniti na čelo, a mali i domali odvojiti od nosa. Udahnuti kroz lijevu nozdrvu, zadržati dah, domalim prstom zatvoriti lijevu nozdrvu, istovremeno odvojiti palac i izdahnuti kroz desnu; udahnuti kroz desnu nozdrvu, odmaknuti domali prst i izdahnuti kroz lijevu nozdrvu. Ritam može biti različit, ali se najčešće primjenjuje 4:2:4:2, tj. udah: zadržavanje daha: izdah: zadržavanje daha.

Altig, Rudi (1937), reprezentativac SR Njemačke u biciklizmu; od 1960 nastupa kao profesionalac. Na PS 1959 u disciplini dohvatna vožnja na 4 km osvojio je 1. mjesto. U trci na 1 h na PS 1960–61 osvojio zlatne medalje. U cestovnoj pojedinačnoj vožnji na PS 1965 osvojio 11. mjesto, a 1966 prvo. Pobjednik je klasične utrke oko Flandrije 1964 i Milano—San Remo 1968.

Altis, središte Zeusovog svetišta u Olimpiji, mjesto svečanog otvaranja i zatvaranja OL,

te proglašavanje olimp. pobjednika. U prostoru nepravilnog četvrtastog oblika, ograđen zidom, nalazio se Zeusov hram (sa 13 m vis. hrizolefantinskim Fidijskim kipom Zeusa, ispred kojeg su se prinosele žrtve, Herin hram, riznice (gdje su se čuvali darovi delegacija), pritanej, egzedra, trijem jeke, zane i dr.

altodet, jedan od deset sudaca na starogrč. Panatenejama.

altokumululus lentikularis, oblak oblika leće koji nastaje na zavjetrinskim valovima zračne struje; pojavljuje se i u grupama, u troposferi na vis. većim od 3000 m i zadržava se na istom mjestu. Jedan rub a. l. nalazi se u uzlaznoj struji, a drugi u silaznoj struji zraka. Njegova pojava ukazuje jedrilčarima na zračna strujanja, povoljna za postizanje trajanja i visine leta jedrilicom.

aluminijski čamci, motonautika: plovila građena od aluminijске legure; otporni su na koroziju, lakši i čvršći od drvenih. Novija tehnologija spajanja aluminijjskih ploča zakivanjem i zavarivanjem omogućuje njihovu kvalitetnu izradu. Oni služe za brzinske utrke, za postizanje rekorda i za plovidbu na otvorenom moru.

Aljančič, Ernest (1916), ekonomist; reprezentativac u hokeju na ledu sa 32 nastupa, član SK Ilirija (Ljubljana); bavio se i nogometom nastupajući za SK Železničar i SD Ordred (sada NK Olimpija) u Ljubljani i FC Ponziana u Trstu. Bio trener HK Olimpija i sudjelovao u izgradnji klizališta s umjetnim ledom u Ljubljani.

Aljaž, Jakob (1845–1927), župnik u Dovju; planinar i alpinist. Propagirao Julijske Alpe, posebee Triglav, nastojeći sačuvati slov. nazive od pomjerkavanja. Na vrhu Triglava 1895 podigao je sklonište u obliku limenog tornja (Aljažev stolp), a 1896 u dolini Vrata, pod Triglavskom stijenom, i planinarsku kuću (Aljažev dom). Njegovim zalaganjem i, g. sagrađen je Triglavski dom na Kredarici. Stekao je popularni naziv »triglavski župnik«.

Aljehin, Aleksandar Aleksandrič (1892–1946), dr. prava; rus. šahist, četvrti prvak svijeta. Prvi put je osvojio PS 1927, pobijedivši H. R. Capablancu, a dva puta obranio naslov u borbi protiv E. Bogoljubova; 1935 mu je naslov prvaka oduzeo M. Euwe s minimalnom razlikom, a 1937, u uzvratnom meču, A. je porazio Euwea ostavši prvak svijeta do kraja života. Bio je vodeći šahist između dva svj. rata, s originalnim rješenjima u svakoj fazi igre; dao je veliki doprinos teoriji šaha (Aljehinova obrana) i napisao mnoga šah. djela.

Aljehinova memorijalni turnir, šah; međ. turnir koji organizira šah. federacija SSSR u spomen A. Aljehina. Od 1956 održana su 4 takva turnira u Moskvi: na prvom odigranom 1956 I i II mjesto osvojili su M. Botvinkin i V. Smislov; 1967 pobijedio je L. Stein; 1971 I i II mjesto podijelili su A. Karpov i L. Stein, a 1975 pobijedio je E. Geller.

Aljehinova obrana, šah: otvaranje karakterizirano osnovnim potezima 1. e4 Sf6. Prepuštajući centar igraču s bijelim figurama, crni će kasnije ostvariti pritisak figurama na isturene pješake. Prvi put ju je primijenio A. Aljehin 1921 na turniru u Budimpešti.

Aljehinova varijanta, šah: jedna od varijanta slav. obrane, nazvana po svj. prvaku A. A. Aljehinu, zaslužnom za njenu razradu i primjenu (1. d4 d5; 2. c4 c6; 3. Sf3 Sf6; 4. Sc3 dc4; 5. a4).

AM, zrakoplovstvo: oznaka FAI za slobodne balone s mješovitim punjenjem (plinom i top. lim zrakom).

amater, onaj koji se bavi sportom iz ličnog zadovoljstva ili iz sklonosti, koji sam snosi troškove za bavljenje sportom i sudjeluje na natjecanjima bez ikakve naknade za izgubljenost vrijeme ili zaradu. Međutim, sudionicima na OL dopušteno je, prema članu 26. Statuta CIO o amaterizmu (1974), da za vrijeme priprema (treninga) i natjecanja primaju pomoć od svoga nac. olimp. komiteta, saveza ili kluba (amaterizam s naknadom za izgubljenu nadnicu ili zaradu).

Amater, auto-moto društvo, osn. 1959 u Jas-trebarskom; momčadski prvak Jugoslavije 1981 u moto-krosu (kategorija do 250 cm) u sastavu Ž. Živoder, R. Špiljar i B. Rački.

amaterizam, bavljenje sportom (ali i nekom drugom djelatnošću i sl.) radi zabave, rekreacije, neprofesionalno, ne zbog zarade, nego iz sklonosti, ljubavi prema toj djelatnosti. Prvi propisi o a. u sportu doneseni su na Međunarodnom atletskom kongresu u Parizu (16–24. VI 1894). U natjecateljskom sportu postoji a. s naknadom za izgubljenu nadnicu ili zaradu u kojem prema odredbama CIO natjecatelji za vrijeme priprema i sudjelovanja na natjecanjima imaju pravo na besplatno korištenje opreme i sp. objekata, na smještaj i ishranu, na naknadu putnih troškova, liječničku kontrolu, džeparac za sitne troškove u iznosu utvrđenom od međ. sp. saveza ili nac. olimp. komiteta, na odštetu osiguranja od nesretnih slučajeva ili bolesti, nastalih na treningu ili za vrijeme natjecanja, na stipendiju određenu u skladu sa studentskim ili tehn. propisima za ispunjavanje obaveza u školi ili fakultetu, na nagradu osvojenu na natjecanju od vrijednosti koju utvrdi međ. sp. savez i odobri CIO. Izuzetno, natjecatelji imaju pravo i na izgubljenu nadnicu ili zaradu. Državni a. postoji u nekim socijalističkim zemljama i zemljama u razvoju, pri čemu država posredstvom sp. organizacija pruža talentiranim sportašima veće mogućnosti za sp. usavršavanje i istovremeno pruža pogodnosti za uspješno završavanje školovanja, odn. osigurava povlašten tretman u redovnom zaposlenju.

amaterska gradnja letjelica, zrakoplovno modelarstvo: samogradnja; izrada modela prema vlastitom ili tuđem nacrtu, pri čemu izgrađeni model ne služi u komercijalne svrhe niti graditelj prima naknadu za rad. A. g. l. je jedna od djelatnosti priznatih od FAI. Formirani su klubovi i udruženja a. g. l., održavaju se priredbe, izložbe i konkursi. Razvijena su izdavačka djelatnost (časopisi, knjige, nacrti) i proizvodnja kompleta dijelova i materijala za a. g. l., odn. samogradnju. U nas a. g. l. je neznatno razvijena (zmajevi, jedrilice i avioni CA-51, V-55).

amazonska, konjički sport: natjecateljka u jahačkim disciplinama; podliježe istim pravilima kao muškarac i može biti amaterka ili profesionalka.